

Kovács Lehel István
A Keresztény-havas
turistakalauza

1. ELŐSZÓ	
Vallomás a Keresztény-havasról	7
2. Helynéveredet	9
3. Közlekedés, elérhetőség	10
4. Fekvése, határai	13
5. Földtani felépítése	14
6. Felszíne, morfológiai jellemzői	17
7. Éghajlat	18
8. ÉLŐVILÁG	
8/a: Növényvilág	19
8/b: Állatvilág	22
9. Vízhálózata	25
10. Barlangok	27
11. Természetvédelmi területek	32
12. Épített örökség és természetes látnivalók	34
13. Települések, turizmus az országutak mentén	44
14. Túraútvonalak a Keresztény-havason	72
15. FÜGGELÉK: történetek, mesék, regék a Keresztény-havasról	191
Magyar–román (német) helynévtár	201
GPS-koordináták és magasságok	205
Túrák jegyzéke	208
Felhasznált irodalom	211

1. ELŐSZÓ Vallomás a Keresztény-havasról

Telen jó pár hétre felhőbe burkolózik, nyíron órhegyként emelkedik Brassó fele a Keresztény-havas. Ha szép idő van, a szobánk ablakából látszik, hogyan működik a felvonó. Gyermekkoromban nyomon követett iskolába ment, most is végigkísér útjainkon.

Iz volt az első komolyabb hegy, amolyan Édesapám gyermekként felvitt. Itt találkoztam először a hegymászással.

Ikortestvére a Nagykő-havas mind földrajzi, geológiai, mind néprajzi, helytörténeti szempontból. A Keresztény-havas a hazai szász turistaság bölcsője, míg a Nagykő-havas a magyar turistaságé. A szász turistaegyesület már 1883-ban felépítette első menedékházat a Keresztény-havason, és megkezdte az ösvények kijelölését. A mai úthálózat nagyon alapszik.

Túrányokban, turisztikai és sportolási lehetőségben igen gazdag, fekvése barokk. Egynapos túrákon minden nevezetessége felkutatható, télen is viszonylag könnyen járható. Számos alapya, sziklamászó útvonal várja az érdeklődőket. Növény- és állatvilága változatos. Nem csoda, hogy az EKE Brassó (Helyi Kárpát-Egyesület – Brassó), az EKV (Siebenbürgischer Karpatenverein), vagy a román turista- és hegymászó egyesületek tagjai, de a csak kirándulni, felkapcsolódni vágyók is igen gyakran látogatják.

Román nyelvű ismertető szép számban jelent meg a Keresztény-havasról,

egy német nyelvű is, magyar viszont eddig még nem. Elég nehéz volt a magyar helynévanyagot feltérképezni, azonosítani, jó lenne, ha a manapság használatban lévő román helynevek mellett fennmaradna a magyar és a szász névanyag is.

Káprázatos utazásra hívom a Kedves Olvasót, túrázót, tartson velünk a Keresztény-havasra, ismerje meg a sziklák varázslatos világát, a hely évezredek történetét, érezze a fák és virágok fenséges illatát!

Hiánypótló kiadvány egy gyorsan változó világban. Talán semmi nem változik olyan gyorsan, mint Brassópojána, s ugyanolyan sebességgel hal ki a magyar helynévanyag.

Brassó városa által kiadott információs szórólap és térkép csak 18. elfogadott túraútvonalat sorol fel (6., 4., 12., 7., 9., 28., 11., 23., 21., 20., 1., 19., 18., 1D., 25., 5., 29., 17.), ezeket az adott szakaszokon jól ki is jelezte a Brassó Megyei Hegyimentőszolgálat. A többi túraútvonalon bizony a jelzések már nagyon megkoptak vagy teljesen hiányoznak az építkezések és a kivágott fák miatt. Könyvünkben ezért mindig közöljük a GPS-koordinátákat, ha nem is találunk jelzést az úton, ezek a koordináták jelzik az elágazásokat.

Köszönöm az EKE Brassó tagjainak, hogy segítettek bejárni a hegyet, fényképeztek, meséltek, velem voltak!

Íme a Keresztény-havas!

Az EKE Brassó tagjai a Keresztény-havason - Blénesi György felvétele

Kedves Olvasók, Természetjárók!

Mindenkinek biztonságos természetjárást kívánva hívjuk fel a túrázók figyelmét, hogy a Keresztény-havason, Brassópojánán és Predeálon hegyimentő szolgálat működik, eltévedés esetén hívjuk az 112-es általános segélykérő

We know

telefonszámot (okostelefonon ajánlott az előre telepített *Apel 112* alkalmazásból hívni, mert így elküldi a tartózkodási helyünk pontos koordinátáit is) vagy a hegyimentő szolgálat OSALVAMONT (0725 826 668) telefonszámát.

A Nagy-Krisztián menedékház, 1940. Lehmann Károly felvétele

Brassó-Pojána, 1940. Lehmann Károly felvétele

2. Helynéveredet

A magyar *Keresztény-havas* elnevezés a hegy lábánál elterülő *Keresztényfalva* nevével és a *kereszténységgel* függ össze. Alfried Prox szerint *keresztény* szavunk, s így a *Keresztény-havas* neve valószínű eredetű. A szó középkori magyar formája *kirisztján*, *kirisztján*, majd *keresztényen* volt.

A hegyi erdélyi források *Brassó havasának* említik, a *Keresztény-havas* vagy *Post-town* elnevezések csak a XVIII. században jelennek meg.

A román *Postăvaru* névre több magyarázat is kialakult. Sokak szerint a Salamon-kőnél működő kallómalmokból, az a posztókészítő mesterségből származik. Orbán Balázs is *Posztóvár*-nak emlegeti a hegyet. Mások a magyar *Post-town* vagy *Posztóváry* családnévből származtatják.

Binder Pál szerint a barcasági hegyek területét bérlő, eszteniákat létesítő polárok családnéveiből származnak. Egy 1694-es összeírásban több *Postevayn*-ról nevezett birtokosra is megjelent, utoljára Postevayrnak (Stoica Postăvarul) pedig eszteniája volt a Krukkon.

Binder Pál levéltári kutatásokra alapozva idézi a *Posztóvár – Keresztény-havas* névváltást: „*Posttovarul sive Christianul*”, és feltételezi, hogy a névváltás egy új birtokos, tulajdonos megjelenése miatt következett be 1732-ben.

Stavros a *Postăvaru* elnevezést a magyar *pusztavár*, *pusztavárak* – lakatlan, elhagyott várak – szavakból származtatja. Vlad Totoianu régész mutatott rá arra, hogy az Alsótömös–Predeál szakaszon, de akár az Üveg-völgyben vagy a Salamon-kőnél több honfoglalás előtti várrom is fellelhető. A Jozefiniánus térképen (1780–1784) a Tömösi-szorosban egy *Posta Vára* elnevezés is megjelenik. Megemlítendő a *Várna – Várnya* helynév is, ez akár *Várnyak* is lehetne. Ezek a várak szolgálhattak a névalak megjelenéséhez.

A német *Schuler* elnevezés onnan származik, hogy az egykori szász középiskola diákjai a tanérvnyitő ünnepeket a hegy tisztásain tartották, amelyek az iskola birtokát képezték. A hegy és Brassópojána akkori tisztása az 1541-ben alapított brassói német tannyelvű liceum tulajdona volt. Valószínűleg az erdélyi fejedelmek adományozták a hegyet és környékét a helyi szászoknak. A *Keresztény-havas* a *diákok havasa* (*Mons*

A Keresztény-havas Négyfaluból

Gymnicus, Schulberg) volt. Némelyek az elnevezéssel kapcsolatban azt is tartják, hogy a csúcs sziklája éppen úgy néz ki a hegy hátán, mint egy iskolástáska. Orbán Balázs így ír erről: „Ezzel ismét összefüggött a más nagy hegyre menés (Berg gehen, ad montes ire) t. i. a nyári hónapok minden első hétfőjén a fiatalág tanítóinak vezetése mellett egy kirándulást tett az egykor iskola birtokában volt Schuler-Gebirg (Keresztény-havas) nevű havasra. Ekkor szokták volt megfürösztés és leöntözés által az újoncz tanulókat beavatni; mitől bizonyos összeg lefizetésével – mi közmulatozásra fordítottatott – megválthatta magát. Az öntözés a gyapjúmosónál történt, a főlavatandó a patakba állt, a többiek a parttól mindenféle edényekkel nyakon öntötték, s ezáltal mintegy megtisztítva avatták föl.” A német elnevezés hatására magyarul is használatos még a *Diákok havasa*, *Diák-havas* vagy akár a *Deák-havas* név is.

Megjegyzendő, hogy az Orbán Balázs által említett helynévanyag sok esetben már nem lelhető fel egyik nyelvben sem, ezek valószínűleg félrehallások lehettek (például Pandella-csúcs).

Felnő a Keresztény-havason

We know books 3. Közlekedés, elérhetőség

A Keresztény-havas fekvése nagyon kedvező, így megközelítése minden szempontból egyszerű. A Keresztény-havas lábánál elterülő Brassó, Predeal, Barcaroznyó autóval, autóbusszal, vonattal, sőt repülővel is könnyen elérhető.

Brassó Erdély szinte minden tájáról aránylag egyenes útvonalon megközelíthető. Magyarországról két fő csapást említhetünk: délen az Arad–Déva–Nagyszeben–Brassó E68-as útvonal, északabbra pedig a Nagyvárad–Kolozsvár–Marosvásárhely–Segesvár–Brassó E60-as útvonal. Akármelyiket is választjuk, látnivaló akad bőven útközben. Mindkét úton Budapest és Brassó között a távolság mintegy 700 km, ez a jelenlegi utazási feltételek mellett 8–9 órát vesz igénybe.

Bukarestből szintén az E60-as műúton közelíthetjük meg Brassót, az út hossza 170 km, az utazás időtartama két-két és fél óra. Vigyázzunk, mert a Bukarest–Ploiești–Predeal szakaszon sok helyen műszeres sebességmérés

Felvétel a Keresztény-havason - Watzka Gábor felvétele

szolgálnak. Predealnál balra (nyugatra) indulhatunk, és a 73A műúton Hidegpataknál leszállunk (Hidegpatak 8 km), majd Barcaroznyóra (Hidegpatak–Barcaroznyó 14 km) mehetünk.

Az E60-as főút végigmegy Predealon (Predeal–Brassó 25 km), Felsőtömösön (Predeal–Tömös–Brassó 18 km), Alsótömösön (Alsótömös–Brassó 12 km), innen indulhatunk le a Malomdombokhoz (158. kilométerkőnél), ahonnan a Nagykő-havas felérhetjük el, majd Négyfaluba (160. kilométerkő után), ahonnan az 1A országúton keletre tartva a Csukás lábainál balra fordulva Ploiești-en csatlakozik ismét az E60-as főúthoz. A 161. kilométerkőnél emlékeztet Derestyébe, innen balra kanyarodva juthatunk a Noa negyedbe.

Predealról a 11-es (E547) műúton (Predeal–Marsárhely–Brassó 60 km), vagy a 12-es országúton (Gyergyószentmiklós–Brassó 150 km, Csíkszereda–Brassó 90 km, Szepeszentgyörgy–Brassó 30 km) közelíthetjük meg Brassót.

Brassót egy 12 km-es műút köti össze Brassópojánával.

A 73-as országos főúton pedig 9 km után leérhetünk Négyfalvára, 15 km után pedig Barcaroznyóra érhetünk. Ez a főút vezet tovább a Töröcsvár–Rucăr-szoroson (100 km) Câmpulungra (Brassó–Câmpulung 85 km), majd Pitești-re (Brassó–Pitești 145 km).

A romániai közutak használata néha bizonyos díjköteles. A fizetést e-matricás

rendszerrel oldották meg (neve: *Rovinietă*). Kapható 7 és 30 napos, valamint éves időtartamra is, ára a gépjármű típusától függ. Leggyorsábban a benzinkutaknál vásárolható. Díjfizetéskor a járművet számítógépes rendszerbe regisztrálják, a közutakon gyakori a videokamerás ellenőrzés.

A fent leírt főúton busz-, kisbusz-járatok közlekednek viszonylag sűrűn, ezek többnyire a brassói vasútállomás mellett működő buszpályaudvarról, vagy a bertaláni autóbusz-megállóból indulnak, ide érkeznek. A különböző buszjáratok menetrendje a www.autogari.ro, a www.cdy.ro vagy a www.transbuscadreanu.ro honlapokon érhető el.

Brassó városának kiterjedt buszhálózata van, városi buszjárat köti össze Brassót Brassópojánával (20-as járat a Postarétről), Derestyével és Noával (17-es a Postarétről), Négyfaluvál (710-es négyfalusi busz a tehergépkocsigyártól), Alsótömösrel (17B-s a tehergépkocsigyártól). A Brassói tömegközlekedési vállalat (RATBV) honlapján megtalálhatjuk a járatok térképét, menetrendjét: www.ratbv.ro.

Brassónak még nem épült meg a tervbe vett polgári repülőtér, ha repülővel szeretnénk megközelíteni Brassót, akkor Bukarestben, Marosvásárhelyen, Kolozsváron, vagy Nagyszebenben szállhatunk le, majd a megfelelő főúton (E60 vagy E68) juthatunk el Brassóba.

Hasonlóan könnyen közelíthető meg Brassó vasúton is. A Tömös-völgyen húzódik a Bukarest–Brassó–Kolozsvár–Nagyvárad 300-as, vagy a Bukarest–Brassó–Déva–Arad 200-as vasúti fővonal.

Agyorsvonatok, nemzetközi vonatok Brassóban és Predealon is megállnak. A személyvonatok ezenkívül megállnak Derestyében, Alsótömösön és Felsőtömösön is.

Székyföldről Brassót a 400-as vasúti fővonalon lehet megközelíteni: Gyergyószentmiklós–Csíkszereda–Sepsiszentgyörgy–Brassó.

Brassó Bukaresttől a vasúton 166 km-re van, Nagyszebenről 149 km-re, Aradtól 460 km-re, Nagyváradtól 483 km-re, Segesvártól 128 km-re, Sepsiszentgyörgytől 32 km-re, Csíkszeredától pedig 95 km-re.

A CFR vonatmenetrendje a www.mersultrenurilorcfr.ro honlapon érhető el. Vigyázzunk, mert a CFR adatbázisában a városneveket még a régi helyesírás szerint tüntették fel (pl. Râșnov helyett Risnov). A nemzetközi menetrendet a német vasút honlapján tudjuk elérni: www.bahn.de/j/view/GBR/en/index.shtml.

Brassót vasút köti össze Keresztényfalvával (12,4 km) és Barcarozsnyóval (17,6 km), ezen a Brassó–Zernyest szárnyvonalon azonban nem a CFR,

hanem a RegioTrans magánvasúttársaság működteti a járatokat. A vasúti menetrend a www.regiotrans.ro/mersul_trenului.html honlapon érhető el. A szerelvények a bertalani állomáson is megállnak. Ugyancsak ez a vasúttársaság a Brassó–Sepsiszentgyörgy–Bereck, Brassó–Nagyszeben, Brassó–Gyulafehérvár szakaszokon is működtet járatokat. A Brassó–Zernyest, illetve a Brassó–Bodza forduló szakaszon működtette a RegioTrans a *Dracula Express* nevű nosztalgia vonatot. A gőzmozdonyok I. és II. világháború korabeli kocsikat húznak, amelyek közül nem hiányzik a királyi lakosztálynak helyet adó kocsigyűttes sem. A járat hétfőtől vasárnapig közlekedett sajátos menetrend szerint. Megrendelésre, jó előre egyeztetett program szerint üzemeltetik manapság.

A Keresztény-havas lábánál elterülő települések közül egyedül Hidegputak nem közelíthető meg vasúton.

2023. június 15-én nyitották meg Vidombákon (Brassótól 8 kilométerre északnyugatra) a brassói repülőteret. Címe: Strada Hermann Oberth, nr. 35, Ghimbav 507075; honlapja: <https://brasovairport.ro/>; telefonszáma: +40-(0)368-447 722.

Igy a Keresztény-havas repülővel is megközelíthető.

Kőkapuk éle a Bucsecs előtt

4. Fekvése, határai

A Keresztény-havas a Keleti-Kárpátok déli részén, a *Kárpát-kanyarban*, a Focșani-havasok csoportjában helyezkedik el. A Nagykő-havassal együtt alkotja a *Bucsecs-hegyeket*. Brassótól délnyugatra, a Brassói-medence és a Bucsecs-hegység között található. Keletről mint 1200 méterrel magasodik a Bucsecs-medence fölé, ezért sokkal magasabbnak tűnik. A hegy északi lábánál található Brassó és ipari vidéke. Keleten a Tömös-völgye választja el a Nagy-kő-havastól, amelyhez méretben és felépítésben is nagyon hasonlít. Északkeleten helyezkedik el Brassópojána, amely nyilvánvalóan pedig a Cenk (960 m).

Háromszög alakban ékelődik be Predeal és Rozsnyó közé, e három pontot hangsúlyosan lezárják az 1000 m, 73-as, valamint a 73A főutak. Deutóvonal akarjuk megkerülni ezeken a pontokon a hegységet, mintegy 70 km megtétel után érünk vissza az indulási ponthoz.

A $45^{\circ}29'47''$ és $45,6625^{\circ}$ ($45^{\circ}39'47''$) északi szélesség, valamint $25,6622^{\circ}$ ($25^{\circ}39'44''$) és $25,4389^{\circ}$ ($25^{\circ}26'20''$) keleti hosszúság között fekvő terület területe 173 km².

A Keresztény-havas főgerince északkelet-délnyugat irányban húzódik, az északkeleti menedékesen ereszkedik le a Brassópojána alhavas üdülő- és településközpontba, déli oldala pedig meredek sziklafalakkal a Tömösi-szoros felé. A központi csúcshoz északkeletről a délnyugatról alacsonyabb gerincek kapcsolódnak. Az északkeleti gerinc a Cenk melletti nyeregéből indul ki, hegyei a Nagy-Pojána (1659 m), Nagy-Krukk (1435 m), Mánya (1428 m), Kis-Krukk (1024 m). A Nagy-Krukk közelében válik le az a déli gerinc, amely benyúlik Brassóba, amelynek végén található a Cenk (960 m). A délnyugati gerinc a Kőkapuk felé, amely meredek oldalával és nagy mértékben lejtőivel hasonlít a Fogarasi-havasnak északi mellégerinceihez.

A Keresztény-havas északi oldalán, 950–1000 m magasságban kisebb méretű, amelyet északon 1000

métert meghaladó hegyek határolnak: Háromszög-hegy (1045 m), Hosszú-bérc (1042 m). A fennsíkron helyezkedik el Brassópojána, az ország egyik legfejlettebb turisztikai központja.

A domborzat alakzatait, felépítését, valamint a turisztikai célpontokat, útvonalakat tekintve, a Keresztény-havast három, egymástól jól elkülöníthető hegycsoportra oszthatjuk fel:

1. A tulajdonképpeni **Keresztény-havas** a Kőkapuk völgye, Tömös völgye és a Brassópojána között fekvő tömb, amelynek azonos nevű csúcsa eléri az 1799 métert. Érdekes alakzatainál, valamint szép kilátásainál fogva a turisták gyakran keresik fel. A Siebenbürgischer Karpatenverein (SKV) brassói osztálya menedékházat épített rajta és az utakat járhatóvá tette,

2. **Brassópojánai-hegyek** a Keresztény-havastól nyugatra terülnek el. Széles fennsíkok alkotnak, amelynek északi, alacsonyabb része a Nagy-Pojána (vagy Alsó-Pojána, Orendi-kert) nevet viseli, a Keresztény-havas lábánál fekvő délkeleti része pedig a Kis-Pojána (vagy Felső-Pojána), amely fölött kiépült a Brassópojána üdülőtelep¹. A fennsíkot számos, 1000 métert meghaladó tető szegélyezi: Háromszög-hegy (1045 m), Hosszú-hát (1042 m). Nyugatra és északnyugatra a magasságok 1000 m alá esnek: Bogdán éle (973 m), Fekete-hegy (964 m), Ökör-hát (883 m). Északon a Tölgyes (750 m), valamint a Cenk (960 m) csúcsai őrzik Brassót.

3. A **Predeal-hegyek** a hegység déli részét képezik. Enyhe lejtők, erdők, irtások, legelők, 1000 métert alig meghaladó tetők jellemzik, tulajdonképpen folyosót képeznek a Keresztény-havas és a Bucsecs között. Legmagasabb csúcs a Leányka-havas (1292 m), ezt kö-

¹ A Nagy-Pojána és a Kis-Pojána neve felcserélődött. Kezdetben az Alsó-Pojána volt a Nagy-Pojána, majd, amikor a Felső-Pojána gazdasági jelentősége felértékelődött, egyszerűen nevet váltott, az lett a Nagy-Pojána, és az Alsó-Pojána lett a Kis-Pojána. Most így használjuk.

veti a Nagy-tető (1272 m), Molnár-csúcs (1193 m), a Vidombák-szirt (1102 m). 960 méteren itt épült ki hidegpatak üdülőtelep.

Határkő a Leányka-havason

Magyarország és Románia között a határ az 1887. november 25-én és december 7-én kötött és az 1888. évi XIV. törvénnyel az ország törvényei közé iktatott, majd az 1888. év folyamán kivitelezett határegyezmény alapján rögzült. A határvonalat négy lábú vas határoszlopokkal, köztük 400–500 m-ként kb. 1,5 m átmérőjű, félgömb alakú, kőből összecementezett halmokkal jelölték meg, amelyek tetején egy 30 cm magas homokkőből faragott, lekerekített tetejű határkő állt, rajta a számból és betűből álló azonosítójel (pl. 178/g).

A Keresztény-havason a 177-es (Predeál) és a 179-es határoszlopok közötti szakasz húzódott, jórészt a Leányka-havas gerincét követve. Ez tette határvavassá a Keresztény-havast. A vas határjelek között 12–15 határhalm lehetett, ezek közül 8-nak a maradványait megtaláltuk.

Hajdu János járási főerdész így írta le 1899-ben ezt a szakaszt: „...a vasutat ferdén keresztül szelve, az országút mellé, a 177. számú határoszlophoz jut, a mely a Tömösi-szoros felső részén 1051 m. magasságban fekvő Predeálon van felállítva. Predeálnál az országos határvonal

délnyugat felé tartva keresztül vonul az országúton s a 177/a. határhalmnál lévő román vártól aztán a hegygerinczen lévő ó-sánczon felfelé haladva 330 m. távolságra egy bükkös erdőbe nyomul, melyből csakhamar egy tisztásra érve, annak közepén a 177/5. számú határhalmnál az ó-sánczat elhagyja s nyugati irányban a gerinczen végig a Váracska nevű helyen át bükkösökön keresztül egy 1249 m. m. csúcson túl a Vlavec nevű nyereg tisztítására kerül a 178. számú határoszlophoz. Itt ismét csak bükkös erdők közötti gerinczen és nyergeken áthaladva, a Fetifoi tisztás 1324 m. m. csúcán túl leereszkedik és délnyugat felé a román király magánbirtokának is határvonal képező 178/f. számú határhalmhoz ér, ahonnan aztán éleken és hegynyergeken előrehaladva, egy 1232 m. m. ponton túl a sánczon a Siboth nevű helyen felállított 179. számú határoszlophoz száll le s innen félkör szerű kikanyarodással egy darabig a gerinczen lévő ó-sánczon halad lefelé egy 1090 m. m. ponton át tisztásokkal megszakított bükkösök között s miután a sánczat elhagyja az Égett-Kő nevű helynél fölállított 180. számú határoszlophoz érkezik.”

1901-ben a brassói EKE kirándulást szervezett a határvonal bejárására, K. Fodor János így ír erről az Erdély 1901/8–10. számában: „[...] a Kárpát-Egyesület páriját ritkító hálás körútba foglalta a kirándulás célpontját. Predeál állomásról kiindulva azon alacsonyabb hegyháton vezette a társaságot, mely a Bucsecs és Deák-havas közé ékelve határukat szolgálja Magyarországon és Románián között. Mily szépen lehet gyönyörködni e határvonaltól a Buksornak, a Bucsecs legszaggatottabb nyúlványának szédítő bástyáiban, mily kedvesen mosolyog szembe éjszak felől a Deák havas lépcsőzetes, lombdús oldala; mikor pedig odább érve a Bucsecs malajesti kútjánába felel a tekintet, melynek mély fenekét befedi a malajesti csipkés gerinc sötét árnyéka, gyökeret ver a láb, elnémul a szó és a havasi óriás fenségében Isten fenségét érzi mindenki s önkéntelen fohász száll kebeléből.”

Az 1970-es évek elején egy utászalakulat végigjárta a hegyeket és felrobbantotta a határköveket.

5. Földtani felépítése

A hegyzóna havas geológiai felépítésében a konglomerátum, homokkő és mészkő vesz részt. Ezek a földtani képzőanyagok a kréta időszakában keletkeztek. 20 millió évvel ezelőtt ezen a helyen meleg vízű tenger, az ősi Pannontenger hullámzott. A Pannon-tenger omlokolt 9 millió éven át létezett, a hegyzetek, zátonyok emelkedtek ki belőle, alapja állandóan rakódott le az erózió által szállított vulkáni eredetű homokkővel. A tengerparton vastag rétegek rakódtak le a hullámverés által hozott homok. A homokrétegbe beágyazott kővek kerültek. A tektonikus mozgások hatására idővel a partok süllyedni keztek. A Pannon-tengernek a világ tengerszintjével való teljes lefűződése után a területen öcsevizűvé vált és óriási tömegű kőzetek tavakból álló tövidék képződött. Utolsó maradványai a Pleisztocén emelkedése miatt a pleisztocén idején, mintegy 600 000 éve keletkezett a Kárpát-medencéből, a mai

Vaskapu-szoroson keresztül, átadva a helyet a vízrajzot később meghatározó ösfolyóknak.

A nagy nyomás alatt a homok és a kavics összecementeződött, így jött létre a konglomerátum, homokkő és a törmelékkő (breccsa). A tenger fenekén vastag rétegen gyűlt össze az elhalt tengeri állatok, csigák, korallak, kagylók mészköve. A nagy nyomás hatására ebből jött létre a mészkő.

A kéregmozgások hatására ezekből a rétegekből gyűrődött ki a Keresztény-havas, antiklinális boltozatot képezve. A jurakori mészkő, a krétakori konglomerátum (kavicskő) és homokkő úgy gyűrődött, hogy sok mészkő jutott a tömb tetejére, magasabb részeire. Ezzel magyarázható a csúcs gúla alakja, illetve ennek köszönhetőek a Kőkapuk élének büszke, fűrészfog-szerűen recézett sziklaszirtei. Ennek dél nyugati végében alakultak ki a Rozsnyói-sziklaszoros vad ormai, meredek falai, kötörmelékbe öltözött csúcsai.

Kőzetek sokasága alkotja a Keresztény-havast: a mezozoikumbeli mészkövet és konglomerátumot homokkő,

Keresztény-havas csúcsa